

QUALITATES REMEDIO-
RVM PHARMACEVTICAE.

§. 59.

Habitus remediorum pharmaceuticorum externus, in genere consideratus, idem fere est, qui simplicibus esse solet: cum vero simplicium partes, arte nunc mutatae et ex pristino nexu diductae, *aliam faciem induant* insimulque *alium actionis modum*. inde acquirant, necesse est, vt generales eorum qualitates recensamus, quidue hic attendendum sit exponamus, antequam ad dictorum remediorum praeparationem progrediamur. Tres inprimis sunt qualitates, oculis discernendae, quae totidem remediorum classes constituunt. Prima in fluiditate, altera in soliditate, tertia in statu, inter eas medio, consistit. De his igitur, tanquam praecipuis qualitatibus externis, earumque essentiali discrimine et diuersa inde necessario dependente actione nunc agendum est.

§. 60.

Fluiditatis notio, si chemice et profundius res consideranda sit, in solo particularum cohaerentium motu continuo quaerenda est. Fluidum enim ea nobis dicitur substantia, cuius particulae integrantes continuo motu agitantur, nec minimo temporis interuallo quiescunt. Cum vero impossibile fit, materiae cuiusdam fluidae partes integrantes abique soliditate cogitare, ad hanc ideo eiusque
natu-

naturam respiciendum est. Solidae istae particulae, fluidum quoddam constituentes, admodum exiguae valdeque simplices sunt, inque aggregatione constitutae aliasque sui similes attingent e, non nisi a causa aliqua comprimente superficiebus adhaerere coguntur, qua sublata statim a se inuicem diffiliunt et a causa mouente, comprimentem causam superante, in motum ducuntur. Praeterea quoque particulae illae solidae, fluidum constituentes, motuum leuissimorum valde capaces sunt, ipsaeque, iam motae, se inuicem in motum ducunt, licet quaeuis solitarie existens absque alia causa mouente perfecte quiescat nec se vnquam ipsa mouere possit. Ergo ad motum particularum, fluidum quoddam constituentium, earundemque indolem, ad motum suscipiendum aptam motuumque capacem respiciendum sicque actio huius fluidi in alia corpora deducenda est.

§. 61.

Fluida itaque remedia particulas fouent in motu iam constitutas. Cum vero remedia pharmaceutica fluida, nullo excepto, composita sint, et partim fluida cum fluidis partim fluida cum solidis coniuncta prostent, motum etiam particularum diuersum ideoque totius massae aut remedii fluidi actionem diuersam esse, sequitur. Velenim fluidum mobilius cum lentius moto coniungitur, atque ob id particulae alterius lentioris magis mouentur et mobilioris particulae in motu quodammodo refrenantur et nouus consequenter motuum gradus producitur, vel lentioris fluidi particulae

adeo mouentur, vt mobiliore ab his ipsis magis insuper agitentur et vtriusque demum moleculae in velocissimum motum cieantur.

§. 62.

Alius fluidi motus est, si cum fluido solidiores partes coniunctae sunt; cumque hae ipsae ad motum suscipiendum eundemque etiam propagandum vel aptissimae vel minus aptae sint et nonnullae adeo deprehendantur, quae motum quidem suscipiunt neque tamen eum propagant, contra vero efficiunt, vt motus fluidi valde imminuatur fereque tollatur, diuersos iterum motuum gradus produci, patet. Notandum tamen est, hos motus illis §. 61. descriptis, lentiores esse, magis tamen constantes, ideoque remedia, eiusmodi motu instructa certo respectu plus interdum praestare quam illa, quibus velocissimus motus inesse deprehenditur.

§. 63.

Quodsi igitur remedia fluida praeparanda sint, motum particularum constituentium semper attendendum esse, sequitur. Atque cum fluida ad soluenda corpora adhibeantur, haec autem aequae illa insignem saepe, ratione motus et consequenter actionis etiam, patiantur mutationem, necesse omnino est, vt particulae corporis soluendi, ad suscipiendum propagandumque motum aptae, a menstrui seu fluidi soluentis particulis neque cohibeantur, neque motus earundem auferatur. Quocirca fluida, vt menstrua considerata, si vnquam, hic certe aptissima eligenda sunt. Cum autem
horum

horum aptitudo absque disquisita eorum indole et actione propria vix vnquam certo innotescat, doctrina de menstruis pharmaceuticis eorumque natura et efficacia in corpus humanum inque remedia simplicia praemittenda est; imprimis cum solidorum complurium praeparatio et remedia consistentiae mediae ab iisdem dependeant omnino.

§. 64.

Aliam qualitatem remediis pharmaceuticis impertit soliditas. Statim autem notandum est, quaeuis solida vel ex meris particulis inertibus vel ex actiuis cum inertibus coniunctis constare. Perpendamus dein, plurima, quae in officinis occurrunt, solida particulis actiuis, in soliditatis tamen statu quiescentibus, instructa esse et cuncta fere menstruorum ope praeparari. Cum autem menstruorum particulae, in motu antea constitutae, nunc cum solidioribus coniunctae ad tempus quiescant, dataque occasione in motum cito rapiantur, accidit, vt ab iisdem motus non velocissimi quidem, vehementiores tamen magisque constantes, quam a meris fluidis producantur; quocirca remediorum solidorum actiones aliter prorsus se habere, coniciendum est.

§. 65.

Multum imprimis refert, vtrum particulae summe mobiles et actiuae cum minus mobilibus an cum plane inertibus coniunctae sint. Illae enim, in motum nunc ductae, velocius in corpore moventur, actionem tamen non adeo diuturnam exercent.

ercent. Hae vero lentius quidem agitantur, sed actionem diu continuant et ideo plus saepe praestant. Neque etiam parum interest, vt sciamus, vtrum solidorum particulae cito an tarde euoluantur diuque, viribus agentibus integris, per corpus circumagantur. Nam quae cito euoluuntur partes, siue actiuae cum minus mobilibus siue eadem cum inertibus coniunctae sint, eae cito etiam viribus destituuntur, cum contra lente euolutae efficaciam diu retineant.

§. 66.

Cum inter fluidum et solidum alius detur status, qui medium quasi tenet, remedia, in tali statu reperiunda, consistentiae mediae nomine insignienda esse, et tertiam ideo remediorum qualitatem subuenire, deprehendimus. Eiusmodi status particulas, in motu iam constitutas iamque euolutas cum minus euolutis minusque mobilibus coniunctas, denotat, ita tamen, vt interdum euolutae inque motu constitutae interdum autem minus euolutae minusque mobiles emineant. Cum itaque et fluidae et solidae partes eiusmodi remediis insint, ideoque eadem etiam qualitates iisdem assignari debeant, multa hic repetenda sunt, quae §. 61. 62. 64. 65. exposuimus. Verum multum quoque interest, vt conuenientia cum solidis coniungantur fluida: alias enim ex confusanea compositione remedia minus apta et actiones inde minus regulares produci poterunt.

PARS